

EAPC blog

DIVULGACIÓ / GENERAL / POLÍTQUES PÚBLIQUES

Aus marines protegides – Ricard Gutiérrez

🕒 26 de novembre de 2019

👤 EAPC

💬 DEIXA UN COMENTARI

Quan parlem d'ocells marins, el primer que li ve al cap a tothom és la imatge d'un gavià argentat, dels que hi ha a tots els ports pesquers o fins i tot teulades de moltes ciutats, que crida i et mira de forma una mica amenaçadora. Aquesta espècie, que és normalment anomenada per molta gent 'gavina' és en realitat el que en català anomenem 'gavià', en ser de mida més grossa. De fet és una espècie no amenaçada i

depredadora oportunista que comporta en alguns indrets problemes de conservació i que cal gestionar en relació per exemple a algunes espècies amenaçades. No és l'única espècie marina però. En realitat hi

ha desenes d'espècies d'ocells marins a Catalunya, molts dels quals són protegits i amenaçats i que convé conèixer per valorar-los adequadament. Perquè no tots els ocells marins catalans són gavians.

De les 74 famílies d'ocells de Catalunya, vuit són d'ocells típicament marins: les calàbries (*Gaviidae*), hivernants escassos; els ocells de tempesta (*Hydrobatidae*), les baldrigues (*Procellariidae*), ambdós ocells estrictament marins; les gavines i xatrac (*Laridae*) amb una diversitat d'espècies, moltes rares o divagants; els paràsits (*Stercorariidae*) i els gavots i similars (*Alcidae*), ocells tots ells hivernants estrictament marins. Un total de 56 espècies de Catalunya són típicament marines (taula 1). A més, altres poden ser presents a la mar durant algunes èpoques com ara els cabussos emplomallats o collnegres a l'hivern, o els ànecs negres i becs de serra que també són hivernants a casa nostra.

Perquè hi ha ocells marins a Catalunya?

La diversitat d'ambients costaners catalans, amb platges sorrenques, deltes, costes rocoses i algunes illes expliquen part de la diversitat d'espècies citada a casa nostra. Així, els rius en arribar al mar aporten nutrients davant dels seus deltes que atrauen ocells marins estrictes que fins i tot venen a alimentar-se des de Balears, on hi nien, fent realitat el concepte romà del compartit *mare nostrum*. El litoral rocós de la Costa Brava acull poblacions nidificants d'espècies com el corbmarí emplomallat i la presència regular de l'ocell de tempesta i badies com les de Roses o Pals, però també els Alfacs o el Fangar, acullen espècies hivernants com les calàbries. Xatrac i gavines aprofiten illes i platges del delta de l'Ebre per a nidificar-hi també. No tot són condicionants naturals. L'afició a l'observació d'ocells a casa nostra també hi té un rol rellevant: 24 de les 56 espècies, un 42,86% de la llista, són espècies marines rares que ens arriben d'indrets tan llunyans com les costes americanes (gavina de Franklin o riallera americana), africanes (xatrac reial o xatrac bengalí), del nord d'Europa (gavinot i gavinot polar), d'àrees tropicals (mascarell cama-roig) o fins i tot el Pacífic (xatrac elegant). La Mediterrània, per tant, no està tan aïllada com sembla i les costes catalanes són molt importants per a la supervivència d'algunes espècies, per exemple, les 36 espècies d'ocells marins protegits de Catalunya, dos de cada tres citats, o les molt amenaçades nou espècies classificades vulnerables o amenaçades d'extinció.

Espècies amenaçades d'extinció

El *Real Decreto 139/2011, de 4 de febrero, para el desarrollo del Listado de Especies Silvestres en Régimen de Protección Especial y del Catálogo Español de Especies Amenazadas, BOE 46, de 23 de febrero de 2011, TEXTO CONSOLIDADO, Última modificación: 8 de agosto de 2016* estableix el llistat d'espècies protegides i amenaçades d'extinció a nivell estatal. El catàleg català d'espècies amenaçades d'extinció és en tramitació. Cinc espècies d'ocells marins catalans són catalogats d'amenaçats:

<i>Calonectris diomedea</i>	Baldriga cendrosa mediterrània	VU
<i>Puffinus mauretanicus</i>	Baldriga balear	EN
<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	Corbmarí emplomallat	VU
<i>Ichthyaetus audouinii</i>	Gavina corsa	VU
<i>Chlidonias niger</i>	Fumarell negre	EN

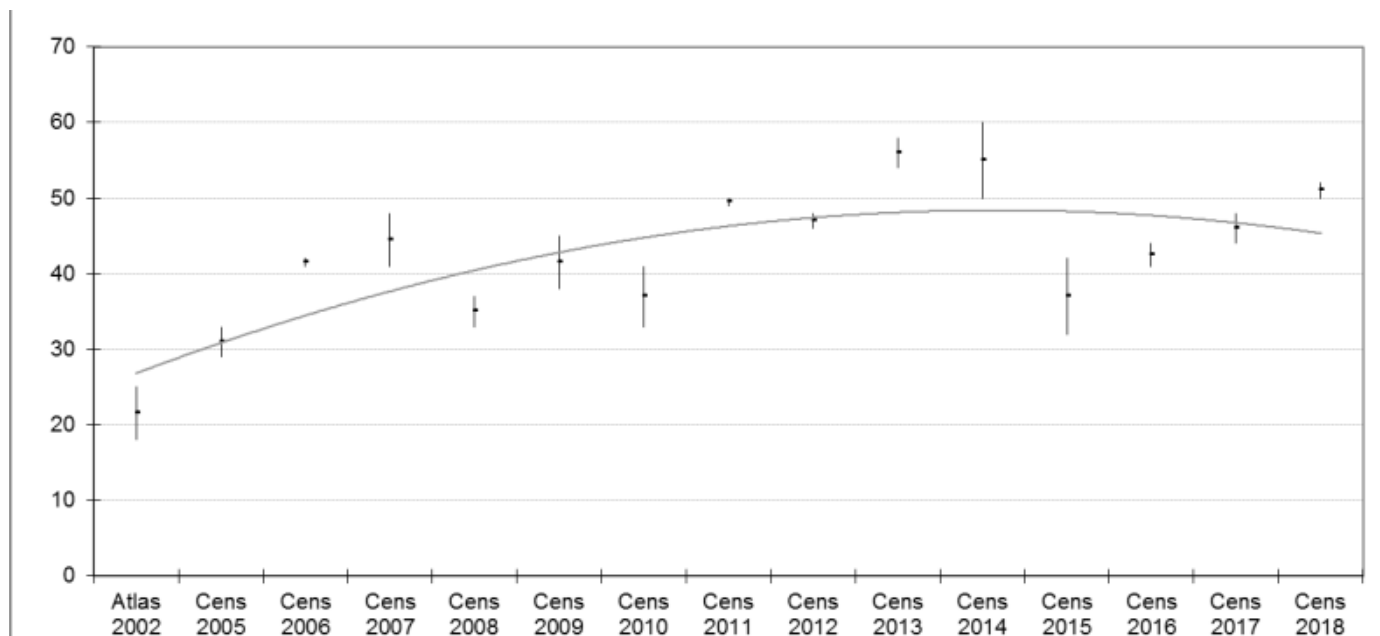
D'aquestes cinc, el corbmarí emplomallat és nidificant al litoral entre La Selva i l'Alt Empordà i la gavina corsa hi nia al litoral central i meridional. Les dues baldrigues són espècies estrictament marines presents bona part de l'any a la nostra costa i el fumarell negre és un migrant regular.

Les baldrigues

Tant la baldriga cendrosa mediterrània (l'atlàntica, que és molt semblant, també s'ha vist a casa nostra), com la baldriga balear són espècies nidificants a les illes Balears i que venen a les costes catalanes a alimentar-se. En realitat no són d'aquí o d'allà sinó que entren un lloc que reuneix més bones característiques quant a presència d'illots o coves per a criar (Balears) i un indret més ric en nutrients i peix per alimentar-se (Catalunya). Essent bons voladors com són no els resulta gens difícil que els desplaçaments d'alimentació siguin energèticament viables. En tant que dependents del peix blau i també de descarts presenten una acusada problemàtica per interacció amb arts de pesca de palangre, que han produït una elevada mortaldat en aquestes espècies. S'estan desenvolupant tècniques de mitigació que haurien de millorar l'estat de conservació d'aquestes espècies amenaçades d'extinció en el moment que s'implementin de forma generalitzada. Tota la població mundial de baldriga balear passa per les nostres costes i és responsabilitat nostra la seva conservació per al futur.

El corbmarí emplomallat mediterrani

Una altra forma que també és exclusiva de la mediterrània és la subespècie *desmarestii* del corbmarí emplomallat, un ocell típic dels litorals rocosos de la costa Brava i també de les illes així com alguns indrets privilegiats del litoral central i sud durant l'estiu. Espècie que comença a nidificar a l'hivern, i per tant al contrari que la majoria d'ocells, pot estar ja covant el desembre i gener, resistint els temporals de tramuntana hivernal. El mes de març sortiran els polls, molt blancs a diferència dels seus negres pares, que voltaran per la proximitat dels nius durant la primavera i de cares la nostre estiu, el seu hivern, s'aplegaran en zones concretes de la costa (la Palomera a Blanes, la roca grossa de Calella o Sant Pol al Maresme per exemple) per a mudar i alimentar-se. Malgrat la majoria de la població europea nidifica en illes com les Balears, des d'on rebem també exemplars que venen a passar-hi l'estiu, la població catalana ronda les 50 parelles (figura 1) i és la més important de l'Europa continental occidental. Concentrada a la Costa Brava, totes les zones on hi nia són protegides com a ZEPA, zona d'especial protecció per a les aus, sota l'empara de la legislació europea, fet que en garanteix la seva protecció davant iniciatives potencialment alteradores del paisatge com infraestructures eòliques marines al litoral.

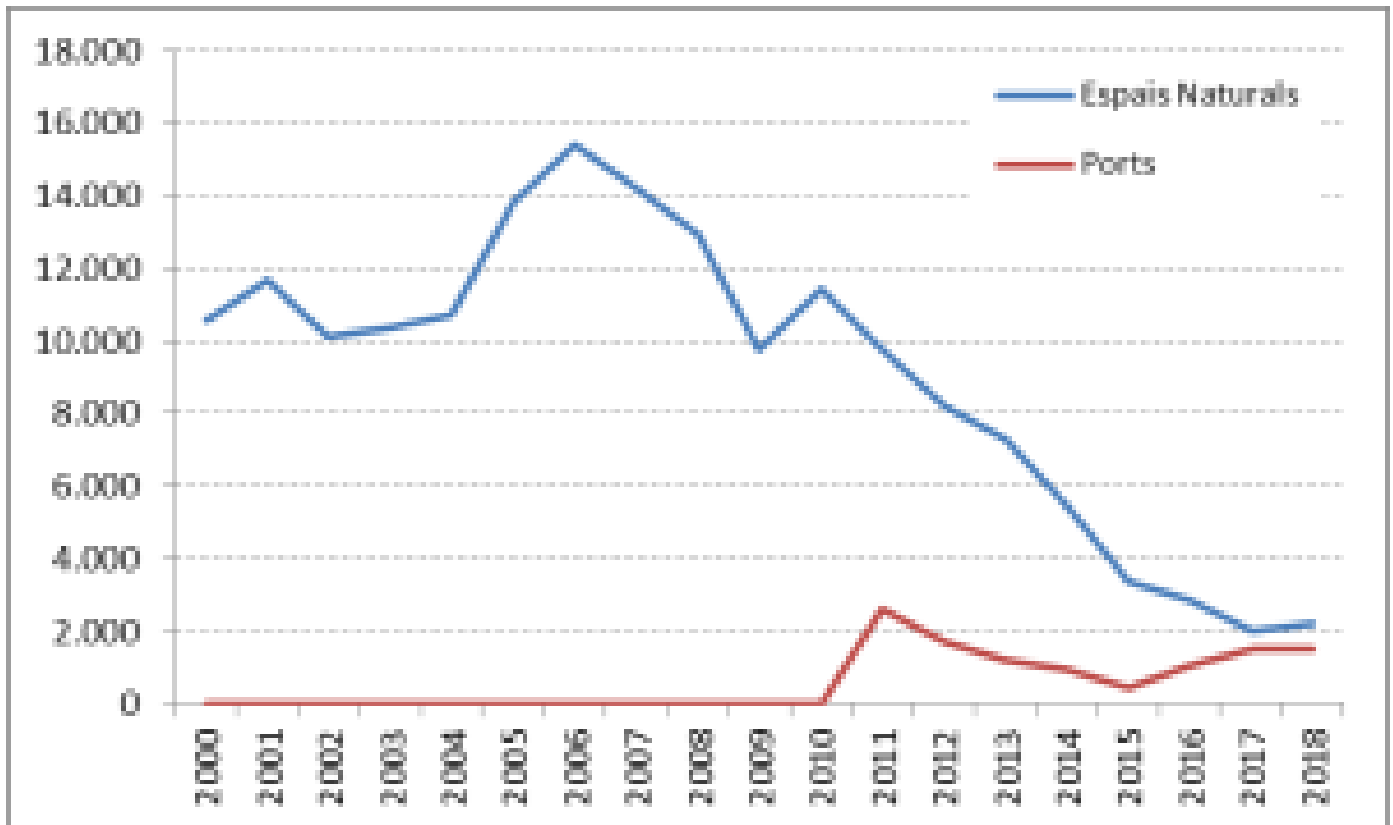

Evolució del nombre de parelles nidificants de corbmarí emplomallat mediterrani a Catalunya. Segle XXI (Font: SFF/Generalitat de Catalunya).

El cens havia arribat a les 50-60 parelles el 2014 però l'espècie, a banda de patir efectes de perturbació de les seves àrees de reproducció per molèsties humanes o per interacció amb pesca esportiva, en tragar-se hams de pescadors de canya, també és víctima de fenòmens naturals com la proliferació d'un alga tòxica que va literalment acabar amb la població de les illes Medes entre 2014 i 2015 i que poc a poc es va recuperant els darrers anys. El 2018 s'ha comptabilitzat un total de 50-52 parelles (figura 1).

La gavina corsa

La gavina corsa és l'única gavina amenaçada que hi ha a casa nostra. Una espècie que deu el seu nom a una de les illes mediterrànies on niava, va colonitzar Catalunya en els anys 1980s del segle XX, establint-hi la colònia més gran del món al Delta de l'Ebre. Allà hi van arribar a niar tres de cada quatre gavines corses del món. Això que pot semblar positiu era un problema, ja que una catàstrofe local fortuïta podria portar a l'extinció una espècie de cop. I així es va desenvolupar un projecte europeu LIFE mirant que la gavina també pogués niar a altres zones humides com la del Llobregat. Finalment, una combinació d'aquests factors catastròfics que es temien van succeir-se a l'Ebre el 2009 i 2010, fet que va catalitzar la colonització d'altres zones com el delta del Llobregat però també el descobriment de l'entorn dels ports com a indrets segurs per a niar. De les 15.396 parelles que van niar a Catalunya el 2006 en un sol lloc, 3754 ho han fet el 2018 en quatre colònies diferents: delta de l'Ebre (punta de la Banya i salines de la Tancada) i ports de Tarragona i Barcelona. Fins i tot l'espècie ha abandonat el delta del Llobregat per la presència de depredadors. S'aproxima la quantitat de gavines que nien en entorns portuaris a les que ho fan en espais naturals (figura 2). La resta que hi havia no ha desaparegut, sinó que s'ha redistribuït per la seva zona de distribució mediterrània, particularment per la comunitat valenciana, i també majoritàriament en ports.

Nombre de parelles de gavina corsa que nien en entorns protegits naturals i ports. Segle XXI. Catalunya (Font: SFF/Generalitat de Catalunya)

El fumarell negre

El fumarell negre és una espècie migrant, particularment present a la primavera a Catalunya, quan es distribueix per àmbits marins, litorals però també de l'interior (figura 3). La migració comença tímidament el febrer per pujar el març i assolir màxims l'abril. Baixa el nombre de registres fins mínims el mes de juny, amb exemplars que es poden considerar estivals no reproductors (figura 4). El pas tardoral és més difuminat però té màxims el juliol i l'agost, quan es poden donar concentracions de més d'un miler d'exemplars al delta de l'Ebre. Fora d'aquesta àrea l'espècie és escassa i se l'observa a alta mar fins més de 50 milles nàutiques de la costa en migració.

Distribució de les observacions de fumarell negre a Catalunya (Font: www.ornitho.cat)

Fenologia migratòria del fumarell negre a Catalunya en períodes de deu dies. (Font: Gràfic compilat amb dades de www.ornitho.cat)

Reptes de conservació

L'exemple de la gavina corsa és el paradigma d'una necessària gestió adaptativa. Les espècies marines, grans voladores, cerquen com tota espècie d'ocell tres factors: hàbitat adequat per a nidificar-hi, tranquil·litat per fer-ho (i pocs depredadors per tant) i alimentació suficient per poder sobreviure. El que sembla una equació de fàcil solució no ho és tant en moments com l'actual on les espècies oportunistes van a l'alça i arraconen cada cop més a les espècies amenaçades, sigui nidificants com la corsa o el corbmarí o migratòries com les baldrigues o el fumarell negre. Moltes de les altres espècies protegides marines tenen idèntica problemàtica i algun dels elements de l'equació falla o fora millorable. No són més que indicadors de canvis globals, alguns climàtics, altres ecològics, uns tercers de gestió del territori i els seus recursos. Cal considerar-los per a evitar tant la pèrdua d'aquestes espècies com la dels hàbitats on viuen.

L'hàbitat adequat no sembla un factor limitant per al corbmarí emplomallat, que empra penyasegats litorals de la Costa Brava. Sí que ho és per a les concentracions post-reproductores que acull el litoral català, ja no només de les comarques de Girona sinó molt especialment de les de la costa central i en menor mesura la meridional. Garantir unes condicions de tranquil·litat diürna i nocturna, absència d'activitats de pesca esportiva a l'entorn d'aquests indrets, pel perill que representen els hams i fils perduts i garantir una planificació que no afecti aquests espais són reptes actuals de gestió. L'existència d'espais de descans per a les espècies migratòries com ara xatracos o fumarells també és important i no és estrany que les majors concentracions es produeixin en deltes protegits com el de l'Ebre, particularment en zones d'accés restringit com l'illa de Buda o la punta de la Banya, i secundàriament en altres indrets preservats com el delta del Llobregat. Som a una zona migratòria amb una altra productivitat costanera i

el garantir espais de repòs, muda i alimentació és una necessitat i obligació derivada de la legislació de protecció dels animals.

L'existència de estocs d'alimentació suficients condiona i explica en part fluctuacions de les poblacions d'aquestes espècies marines. El millor coneixement dels seus requeriments i de la interacció que fan amb la pesca professional haurà de permetre modelar millor la seva gestió a la vegada que preveure impactes davant canvis tant en estocs pesquers com la pròpia pràctica que fins ara produeix descarts aprofitats per algunes espècies.

			Amenaçat	Protegit	Espècie rara o escassa
	1	GAVIIDAE			
1	<i>Gavia stellata</i>	Calàbria petita		x	
2	<i>Gavia arctica</i>	Calàbria agulla		x	
3	<i>Gavia immer</i>	Calàbria grossa		x	
	2	HYDROBATIDAE			
4	<i>Hydrobates (pelagicus) melitensis</i>	Ocell de tempesta		x	
5	<i>Oceanodroma leucorhoa</i>	Petrell cuaforçat		x	x
	3	PROCELLARIIDAE			
6	<i>Calonectris diomedea</i>	Baldriga cendrosa mediterrània	VU	x	
7	<i>Calonectris borealis</i>	Baldriga cendrosa atlàntica		x	x
8	<i>Ardenna grisea</i>	Baldriga grisa		x	x
9	<i>Ardenna gravis</i>	Baldriga capnegra		x	x
10	<i>Puffinus yelkouan</i>	Baldriga mediterrània		x	
11	<i>Puffinus mauretanicus</i>	Baldriga balear	EN	x	
	4	SULIDAE			
12	<i>Morus bassanus</i>	Mascarell		x	

13	<i>Sula sula</i>	Mascarell cama-roig			x
	5	PHALACROCORACIDAE			
14	<i>Microcarbo pygmaeus</i>	Corbmarí pigmeu		x	x
15	<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	Corbmarí emplomallat	VU	x	
16	<i>Phalacrocorax carbo</i>	Corbmarí gros			
	6	LARIDAE			
17	<i>Rissa tridactyla</i>	Gavineta de tres dits		x	
18	<i>Xema sabini</i>	Gavineta cuaforçada			x
19	<i>Chroicocephalus genei</i>	Gavina capblanca		x	
20	<i>Chroicocephalus philadelphia</i>	Gavina de Bonaparte			x
21	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	Gavina vulgar			
22	<i>Hydrocoloeus minutus</i>	Gavina menuda		x	
23	<i>Leucophaeus atricilla</i>	Gavina capnegra americana			x
24	<i>Leucophaeus pipixcan</i>	Gavina de Franklin			x
25	<i>Ichthyaetus audouinii</i>	Gavina corsa	VU	x	
26	<i>Ichthyaetus melanocephalus</i>	Gavina capnegra		x	
27	<i>Larus canus</i>	Gavina cendrosa		x	
28	<i>Larus delawarensis</i>	Gavina de Delaware			x
29	<i>Larus marinus</i>	Gavinot		x	x
30	<i>Larus glaucooides</i>	Gavinot polar			x
31	<i>Larus argentatus</i>	Gavià argentat de potes roses			x
32	<i>Larus cachinnans</i>	Gavià caspi			x

33	<i>Larus michahellis</i>	Gavià argentat			
34	<i>Larus fuscus</i>	Gavià fosc			
35	<i>Gelochelidon nilotica</i>	Curroc		x	
36	<i>Hydroprogne caspia</i>	Xatrac gros		x	
37	<i>Thalasseus maximus</i>	Xatrac reial			x
38	<i>Thalasseus bengalensis</i>	Xatrac bengalí			x
39	<i>Thalasseus sandvicensis</i>	Xatrac becllarg		x	
40	<i>Thalasseus elegans</i>	Xatrac elegant			x
41	<i>Sternula albifrons</i>	Xatrac menut		x	
42	<i>Onychoprion anaethetus</i>	Xatrac embridat			x
43	<i>Onychoprion fuscatus</i>	Xatrac fosc			x
44	<i>Sterna dougallii</i>	Xatrac rosat		x	x
45	<i>Sterna hirundo</i>	Xatrac comú		x	
46	<i>Chlidonias hybrida</i>	Fumarell carablanc		x	
47	<i>Chlidonias leucopterus</i>	Fumarell alablanc		x	
48	<i>Chlidonias niger</i>	Fumarell negre	EN	x	
	7	STERCORARIIDAE			
49	<i>Stercorarius skua</i>	Paràsit gros		x	
50	<i>Stercorarius pomarinus</i>	Paràsit cuaample		x	
51	<i>Stercorarius parasiticus</i>	Paràsit cuapunxegut		x	
52	<i>Stercorarius longicaudus</i>	Paràsit cuallarg			x
	8	ALCIDAE			
53	<i>Alle alle</i>	Gavotí			x
54	<i>Uria aalge</i>	Somorgollaire		x	x
55	<i>Alca torda</i>	Gavot		x	

56	<i>Fratercula arctica</i>	Fraret		x	
			5	36	24
				64,29%	42,86%

Taula 1

Espècies d'ocells marins citats a Catalunya. Grau d'amenaça, protecció i estatus com a raresa.

Ricard Gutiérrez

Xarxa de Rescat de Fauna Marina. Servei de Fauna i Flora

@faunamarinacat

👉 CONSERVACIÓ, ESPÈCIES AMENAÇADES, GESTIÓ, LITORAL, OCELLS, RICARD GUTIÉRREZ

ENTRADA PRÈVIA

Camp d'innovació "La construcció del sentit de pertinença dels joves fills de famílies immigrades" – Tania Adam

ENTRADA SEGÜENT

Subministrament de dades geogràfiques d'explotacions agràries a Catalunya, premi EPSA 2019 – Valentí Marco i Sanz

Deixa un comentari

Barcelona: Escola d'Administració Pública de Catalunya
ISSN: 2938-530X

Subscriu-te!

Subscripció al blog

Ordena per ▼

Categories

Selecciona la categoria

Darrers posts

La Cantina: de cafès virtuals al llibre de la Intranet d'Empresa i Treball – La CoP de Dinamització de la Intranet del Departament d'Empresa i Treball 19 de març de 2024

La regulació de la participació ciutadana a debat – Andrea Conte Santiago 12 de març de 2024

Un llarg viatge: l'experiència de creació de la Finestreta Única Empresarial – Cristina Pruñonosa 5 de març de 2024

Seleccioneu l'idioma

Tecnologia de [Google Traductor](#)

Enllaços de l'Escola

[Web Escola d'Administració Pública de Catalunya](#)

[Blog de la Revista Catalana de Dret Públic](#)

[Blog de la Revista de Llengua i Dret](#)

Etiquetes

[aprenentatge](#) [comunicació](#) [dades obertes](#) [direcció pública](#) [Ester Manzano Peláez](#)

[formació](#) [governança](#) [govern obert](#) [innovació](#) [Ismael Peña-López](#) [Jordi Puigneró](#)

[lideratge](#) [mentoria](#) [Mònica Sabata](#) [obrint finestres](#) [participació](#) [polítiques públiques](#) [premis](#)

[alfons ortuño](#) [qualitat democràtica](#) [recerca](#) [serveis públics](#) [Smart City Expo World Congress](#) [Tatiana](#)

[Fernández](#) [tecnologia](#) [teletreball](#) [transformació digital](#) [transparència](#) [valors](#) [xarxes socials](#)
[ètica](#)

Avís legal

D'acord amb l'article 17.1 de la Llei 19/2014, la **Generalitat de Catalunya** permet la reutilització dels continguts i de les dades sempre que se'n citi la font i la data d'actualització i que no es desnaturalitzi la informació (article 8 de la Llei 37/2007) i també que no es contradigui amb una llicència específica.

PÀGINES

Informació

Informació i presentació de posts

Información y presentación de entradas

Information about and presentation of posts

Information et présentation de billets de blog

ETIQUETES

aprenentatge comunicació dades obertes direcció pública Ester Manzano Peláez **formació**

governança govern obert **innovació** Ismael Peña-López Jordi Puigneró lideratge mentoria

Mònica Sabata obrint finestres participació polítiques públiques premis alfons ortuño qualitat democràtica

recerca serveis públics Smart City Expo World Congress Tatiana Fernández tecnologia teletreball transformació

digital **transparència** valors xarxes socials ètica

Powered by WordPress.com. de CrestaProject.